

YEKTA KOPAN

BİR DE BAKTIM YOKSUN

2010

YUNUS NADİ
ÖYKÜ
ÖDÜLÜ

2010

HALDUN TANER
ÖYKÜ
ÖDÜLÜ

ÖYKÜ

❤️
CAN

17.
BASKI

YEKTA KOPAN
BİR DE BAKTIM
YOKSUN

© 2009, Can Sanat Yayınları Ltd. Şti.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: 2009

17. basım: Mayıs 2014, İstanbul

Bu kitabın 17. baskısı 1 000 adet yapılmıştır.

Yayına hazırlayan: Faruk Duman

Kapak tasarımı: Ayşe Çelem Design

Kapak resmi: © Cansu Boğuşlu

Kapak baskı: Azra Matbaası

Litros Yolu 2. Matbaacılar Sitesi D Blok 3. Kat No: 3-2

Topkapı-Zeytinburnu, İstanbul

Sertifika No: 27857

İç baskı ve cilt: Özal Matbaası

Davutpaşa Cad. Emintaş Kâzım Dinçol San. Sit. No: 81/39, Topkapı, İstanbul

Sertifika No: 26699

ISBN 978-975-07-1094-0

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ LTD. ŞTİ.

Hayriye Caddesi No: 2, 34430 Galatasaray, İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

www.canyayinlari.com

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 10758

YEKTA KOPAN
BİR DE BAKTIM
YOKSUN

ÖYKÜ

2010 YUNUS NADİ ÖYKÜ ÖDÜLÜ
2010 HALDUN TANER ÖYKÜ ÖDÜLÜ

Yekta Kopan'ın Can Yayınları'ndaki diğer kitapları:

Fildişi Karası, 2000

Aşk Mutfağından Yalnızlık Tarifleri, 2001

Yedi Derste Vicdan Muhasebesi, 2003

İçimde Kim Var, 2004

Kara Kedinin Gölgesi, 2005

Karbon Kopya, 2007

Kediler Güzel Uyanır, 2011

Aile Çay Bahçesi, 2013

YEKTA KOPAN, 1968'de doğdu. İlk kitabı *Fildişi Karası*, 2000 yılında yayımlandı. *Aşk Mutfağından Yalnızlık Tarifleri* 2002 yılında Sait Faik Hikâye Armağanı'na, *Karbon Kopya Dünya Kitap 2007 Yılın Telif Kitabı Ödülü*'ne, *Bir de Baktım Yoksun* 2010 yılında Yunus Nadi Öykü Ödülü ve Haldun Taner Öykü Ödülü'ne değer görüldü. Bu kitap Arapça, Bulgarca ve Arnavutça olarak yayımlandı; yakında Hintçe ve Romenceye çevrilecek. Almandada *Alles Blaue, alles Grüne dieser Welt* ve *Einmal werdet ihr noch wach* seçkilerinde ve İngiltere'de yayımlanan *The Lounge Companion Vol. 2* seçkisinde birer öyküsüyle yer aldı. *Daha Önce Tanışmış mıydık?* adındaki e-kitabı, altKitap.com tarafından okura ulaştırıldı. Şilili ressam Alex Pelayo tarafından resimlenen çocuk kitabı *Burun*, Marsık Yayıncılık tarafından 2009 yılında yayımlandı. *Çalıntı, Hayalet Gemi, Altyazı, Eşik Cini, Hayvan* başta olmak üzere çok sayıda dergide yazdı. *Granta Türkiye*'nin yayın kurulunda yer alıyor ve *Milliyet Sanat, Milliyet Kitap, Ot* dergileri *Fil Uçuşu* adını verdiği blogunda yazmayı sürdürüyor.

İçindekiler

SARMAŞIK

[Aynı ormanın ağacıymışım, yokluğunla budanan] 11

PORTOBELLO 22

[Sustum, anadilim sensizlik oldu] 49

KIRMIZI

[Ben senin duygusal özetinim] 75

BATTANİYE

[Adını bilmediğim kuşlar uçuyor üstümde] 105

KERTENKELE

[Ancak o zaman cesaret edebileceğim uyumaya] 123

İYİ UYKULAR

[Duyulmayı bekleyen bir yankıyı artık] 143

SARMAŞIK

[Aynı ormanın ağacıymışım,
yokluğunla budanan]

Gözümün doęrusuna yürüsem, göęün yerle birleőtii
çizgiyi geçince bütün bilinmezlerin çözüleceęi inancına
kapılırdım.

DOSTOYEVSKI
(*Budala*)

*Daddy didn't give affection, no...
And the boy was something that mommy wouldn't wear.
King Jeremy the wicked... oh, ruled his world!*

PEARL JAM
(*Jeremy*)

Sabah işe gitmek üzere evden çıktığımda büyük bir panik yaşadım. Goncağül ortalarda yoktu. Sağa sola baktım, her zaman uyukladığı duvarın dibine doğru pisi pisi diye seslendim, kafamı ağaç tepelerine çevirip adını fısıldadım ama ortaya çıkmadı.

Oysa hayatımın son sekiz yılında, evden her çıkışında yanıma gelmişti. Her gün aynı şey yaşanırdı. Önce bacaklarıma sürtünmeye çalışır, biraz miyavlar, sonra da benimle sokağın başına kadar yürürdü. Ayrıcalıklı değilim gerçi, bu törensel uğurlamayı apartmandaki birkaç kişiye daha yaptığını biliyordum. Ama yine de kendimi özel hissetmemi sağlardı.

Apartmandaki gösteriş meraklılarının yılbaşlarında ve bayramlarda ışıklı süslerle donattıkları avuç içi kadar bahçede de yoktu. Sekiz yıl sonra ilk kez kuyruğunu dikip yanıma koşmamıştı. İlk kez. Goncağül'ün ortalarda görünmemesi bugünün diğerlerinden farklı, olağanüstü bir gün olacağını fısıldadı kulağıma.

Yol kenarına park etmiş arabaların altlarını kontrol ederek bakkala kadar yürüdüm.

“Ben de meraklandım abi, sabahtan beri yok,” dedi Hakkı. “Çöp tenekesinin yanına biraz mama döktüm, normalde at gibi koşarak gelirdi ama yok işte. Ben diyor-

dum zaten, böyle arabaların falan arasından koşuyor ya bu salak, başına bir halt geldi herhalde!”

Sırtımdan soğuk terler boşandı.

“İnsanın aklına hemen saçma sapan şeyler getirme Hakkı,” dedim, “buradaki çöplerde yiyecek bir şeyler bulamadıysa aşağı sokağa gitmiştir belki!”

“Onu da düşündüm. Verdim oğlanın eline bir kâse kuru mama, aşağı mahalleye yolladım. Eczanenin oraya kadar gitmiş, bulamamış. Oldu bir şey ama...”

Yutkunamadım. Bir şey takıldı boğazıma.

Metroya kadar Goncagül’ü düşünerek yürüdüm. Büyük bir hikâyenin –örneğin bir mahallenin yıllara yayılan çok kişili, çok olaylı hikâyesinin– temel parçalarından biri yerinden oynarsa, daha da kötüsü kaybolursa ne olur sorusunun cevabını bulamıyordum bir türlü.

Dışarıdan bakıldığında her şey aynı görünecekti, bilinen yaşamlar bilindiği gibi akmaya devam edecekti. Bir sokak kedisinin kaybolması –o anda kendime bile itiraf edemiyordum ama Goncagül ölmüş de olabilirdi– evrenin dengesini bozmayacaktı elbette. Gündelik sayılabilecek, biraz şaşırıp sonra unutulacak bir olayı gereğinden fazla büyütüyordum belki de. Olanları anlatsam Melek böyle söylerdi; “Büyütüyorsun, işte yine aynı şeyi yapıyorsun, büyütüyorsun!” Aslında Goncagül’ü o da severdi, biliyorum. Zavallı yavruyu apartmanın karşısındaki ağacın dibinde bulduğumuzda ölmek üzereydi; Melek eve almamız için ısrar etmişti, hemen veterinere götürüp aşılarını yaptırmış, bir iki hafta boyunca biberonla beslemiştik. Adı konusunda biraz tartışmıştık. Melek bu küçük tekirin adını Çörek koymak istemişti, ben Goncagül diye inat etmiştim. Sonuçta başarmıştık, insanlık görevimizi yerine getirmiş, hayvansever olarak doğru adım atmış, çevremize örnek bir hikâye anlatacak kadar dene-

yim yaşamıştık. Küçük kedimiz bir süre ev hayatı yaşadıkdan sonra bir sabah tekrar sokağa salındı. Ölmekten kurtulmuştu ve artık bir adı vardı. Hepsî bu.

“Büyütüyorsun,” derdi Melek. Goncagül’ü sevmesine severdi de olaylara duygusal anlamlar yüklenmesinden, simgesel açıklamalardan rahatsız olurdu. Bir de takıntılı bulurdu beni, takıntılarımınla kendimi de, çevremdekileri de yorduğumu söylerdi. Yorucu biriydim ben.

Metro treninin üstündeki reklama bakarken bir aydınlanma yaşadım. Diğerlerinden farklı olduğunu iddia eden banka, tüketiciyi mutluluktan ağlatacak düşüklükte faiz oranlarıyla ev kredisi veriyordu. Bu haber annesinin çocuklarından oluşan sahtekâr gülüşlü aileyi yeşil panjurlu bir evin önünde havalara zıplatmıştı. Gözümü iki katlı yeşil panjurlu evden ayıramıyordum; o sırada metro treni hareket etti, reklamın aydınlanma sağlayan görüntüsü karanlık tünele doğru yol aldı.

Yürüyen merdivene doğru hızla koşarken kararımı vermiştim. Goncagül’ü bulmak için çocukluk kâbuslarımla üstüne gitmem gerekiyordu ama hiçbir korku beni durduramayacaktı.

Mahalleye geri dönüyordum, şimdi oturduğum evden biraz daha aşağıya, çocukluğumun geçtiği sokağa gidiyordum. İşe gitmeyecektim, zaten çoktan gecikmiştim, ayrıca yokluğum yayınevindekilerin umurunda bile değildi. “Evde rahat rahat çalışmak dururken buraya niye geliyorsun anlamıyorum ki, otur masana, koy çayını-kahveni, yap çevirini,” derdi Faruk. Belki de “Ayağımızın altında dolaşma, hem anla artık, seni pek sevmiyoruz, soyadına dua et, yoksa kimse böyle açıktan maaş alamaz bu sektörde,” demeye getiriyordu. Bunu arada bir doğru-dan da söylerdi, “Eski kuşak birbirine çok bağlıymış, her şey daha gerçek yaşanıyormuş bir zamanlar, şimdi bile birbirlerinin her derdine koşarlar; işte en güzel örnek

sensin, babanın dostları olmasa sen bu işi pat diye bulabilir miydin böyle, bulamazdın tabii,” derdi. Sadece Faruk değil, reklam-pazarlamadaki kızlar da pek severlerdi hakkımda ileri geri konuşmayı. Sevmiyorlardı beni, biliyorum, takıntılı biriydim çünkü, yorucuydum.

Hayatım boyunca üç evde oturdum; Sacayağı Sokak’taki doğduğum tek katlı ev en unutulmaz anılarımla doludur. Dedem o evi yıktırıp yerine apartman diktirtmeye karar verdiğinde bir üst sokaktaki eve taşınmıştık. Annem dört odalı o evde öyle rahat etti ki apartman bittiğinde de geri dönmedik. Annemin istediğini yapmak zorundaydık, bütün o zenginliğin kaynağı dedemdi çünkü. Biricik kızını bir gün bile üzmeyen, her ne kadar karşı çıksa da sonunda kızının koca diye getirdiği adama razı olmak zorunda kalan, bu yüzden yazdığı üç beş satıra iş diyen damadına katlanan dedem. Hayatımın üçüncü evi de Melek’le tuttuğumuz şimdiki ev oldu. Annem buldu bu evi, “İki sokak yukarıda tam size göre bir yer var,” dedi, hemen kontrat yaptık.

Bir üçgenin içinde geçti ömrüm.

Bilmeyen birine Sacayağı Sokağı tarif etmek çok kolay olurdu; Yeşil Ev’in olduğu sokak, onu da kime sorsanız gösterir. Sokağın hemen başındaki bu yıkıntıya, bahçe içindeki iki katlı bu ahşap eve, üst kat pencere pervazlarının yeşili nedeniyle herkes Yeşil Ev derdi. Birbirine düşman beş kardeşin bitmek bilmez kavgası-ihtirası yüzünden onlarca yıldır bomboş, kaderine terk edilmiş, öylece durur sokağın köşesinde. Çocukluğumun kâbusları, başta babam olmak üzere, bütün mahallelinin Yeşil Ev hakkında anlattığı hikâyelerle doludur. Önceleri perilerle, cadılarla, yaramazlık yapan çocukları öldüren palaço suratlı katillerle doluydu anlatılanlar. Zamanla farklı hikâyeler duymaya başladım. Beş kardeş hakkında babalarını zehirle öldürmekten uyuşturucu kaçakçılığı-

na, terör örgütü üyeliğinden yurtdışına kaçmış olmaya türlü palavra anlatılır mahallenin bakkalında, kahvesinde. Arada bir inşaatçı olduğunu düşündüğümüz adamlar sağına soluna bakar, belediye gelir inceler, polis evi mesken tutmuş serserileri toparlar, sonra yine aylar yıllar sürececek korkutucu yalnızlığına terk edilir Yeşil Ev.

Mahallenin iç sıkıntısını, benim çocukluk korkularımı dillendirmekten başka hiçbir işe yaramayan sidik kokulu bir bina Goncağül'ü bulacağım yer olacaktı. En azından o anda tek umudum buydu.

Bir keresinde, bir azgınlık döneminde Yeşil Ev'e kaçmıştı Goncağül. Metro trenindeki yeşil panjurlu eve baskarken Goncağül'ü o metruk binadan çıkarabilmek için elimizde konserve mamalarla, küçük oyuncak toplarla Yeşil Ev'e doğru gidişimiz aklıma gelmişti. Melek "Goncağüüüü! Bak sana ne getirdim?" diye konserve kutusunu açtığı anda kuyruğunu yatırıp koşarak gelmişti mahallenin şişko tekiri. Açlık duygusu cinsel arzulardan baskın çıkmıştı.

Hakkı'dan bir torba kuru mama istedim. Şaşırmıştı beni gördüğüne.

"Ne oldu abi, buldun mu yoksa?"

"Yeşil Ev'e gideceğim!" Garip bir cesaret vardı sesimde, etkileyici bir kararlılık. Hakkı pek etkilenmedi ama. Buruşuk bir naylon torbaya biraz kuru mama döküp uzattı.

"Orada mıdır diyorsun?"

"Öyle hissettim. Hani bir kere daha kaybolmuştu da Melek'le ben... Neyse, bir şişe de su ver bakayım!"

Koşturmak susatmıştı, abartılı yutkunma sesleri çıkararak bir dikişte içtim suyu, boş pet şişeyi Hakkı'ya uzattım, kuru mama torbasını sallayarak dükkândan çıktım.

Hikâyelerin en acayibini babam anlatmıştı. Sabahlardan bir sabah mahalledekilerin ağzını bir karış açık

bırakan bir olay olmuş. Yeşil Ev yerinde yokmuş. Herkes hayatın koşturmasından, hayhuyundan, didişmesinden bunalmış yorgun argın uyurken, ayaklanmış gitmiş. Birkaç gün ses çıkmamış, sonra haberler peş peşe gelmeye başlamış. Kimi Adalar'da gördük diyormuş, kimi Kilyos'ta, Beylerbeyi sahilinde balıkçı barınağı kılığına girdiğini iddia eden de olmuş, eski bir Türk filminde tarihî konak makyajıyla rol kestiğini söyleyen de. Gün geçtikçe haberler korkutucu bir hal almaya başlamış. Küçük bir çocuğu balkonundan fırlatarak bacaklarını kırdığı söylentisi gelmiş önce. Sonra iki balıkçıyı mangal kömüründe zehirleyerek öldürdüğünü duymuş mahalleli. Evlatlarından gördüğü ezadan kurtulmak isteyen seksenlik bir kadını zehirleyerek huzura kavuşturmuş kendince. En fenası da üç çürük tahtasını feda etme pahasına çıkardığı yangınla koca bir semti kül etmesi olmuş. Mahalleli önceleri bu belalı heyuladan kurtulduğu için sevinmiş ama bir süre sonra boşluğunu hisseder olmuş. Korkularını geri istemişler. Korkularının kaynağı ellerinin altında, ruhlarının karanlık yanı gözlerinin önünde olsun istemişler. Toplanmışlar meydanda, konuşmuşlar tartışmışlar, peşine düşmeye karar vermişler. Yedi kişi el kaldırmış, tez vakitte bulur getiririz Yeşil Ev'i demiş. Hemen o anda, hiç vakit kaybetmeden yedi tepeye dağılmış yedi cesur adam. O gece mahalledekilerin gözüne uyku girmemiş, Yeşil Ev dönünce olacıklardan korkarlarmış korkmasına da hiç dönmezse olacıkları düşünmek daha betermiş. Kimi uçuk, çıkarmış, kiminin saçı öbek öbek dökülmüş, gün doğmadan sessizliğe-uykuya zor kavuşmuş mahalleli. Sabaha karşı muhtarın on yaşındaki oğlunun bağırışıyla uyanmışlar. Her geceki gibi uyurken altına işeyen oğlan yatağın ıslaklığından rahatsız olup ayaklandığında Yeşil Ev'in ışıklar içinden gelip eski yerine oturduğunu görmüş,

basmış çığılığı. O çığılıktan sonra zavallı çocuğun ses çıkardığını duyan olmamış. Hep susmuş, diyeceğini yazarak demiş.

“O yedi kişi mi getirmiş Yeşil Ev’i?” diye sorardım tam bu noktada.

Uydurduğu hikâyeye inanan masalcının hüznüyle başını sağa sola sallardı babam.

“Keşke öyle olsaymış. Keşke. O yedi kişiyi bir daha gören olmamış oğlum. Yeşil Ev, İstanbul’un yedi tepesine yedi kurban vermeden dönmemiş toprağına. Yedi tepede yedi kayıp ruh hâlâ dolanır durur derler.”

Yeşil Ev’in bahçesine kuru mama dökerken bir yandan da babamın bu tuhaf hikâyesini düşünüyordum. On yaşında bir çocuğa böyle bir hikâye anlatmak bir bakış açısına göre saçmalık olabilirdi. Ama ben her zaman babamla aramızda bize özel bir iletişim olduğuna inanırdım. Kurmaca üstünden gerçekliği anlamaya çalışmak, genetik sürekliliğimizin önemli bir parçasıydı.

Ön bahçede hiçbir hareket yoktu. Önceki firarında girişe çıkan üç basamaklık merdivenin yanında bulmuştum Goncagül’ü, bir umut oraya baktım ama sadece kırık bira şişeleri gördüm. Eğilip çalı diplerine, zıplayıp ağaç dallarına bakmam da boşunaydı.

Tam vazgeçecekken... tam arkamı dönüp gidecekken... Goncagül her zaman yaptığını yaparak, bir at gibi dörtlünela koşarak hızla yanımdan geçti. Arka bahçeye gidiyordu. “Goncagül, dur!” diye bağırdım ama bir an bile hız kesmedi. Düşünmeden koşmaya başladım ama üç beş adım sonra yerimde çakılıp kaldım. Bunu yapamazdım, arka bahçeye gidemezdim. Arka bahçe ağaçlardan bir duvarla çevrelenmiş, bütün gözlerden uzak haliyle Yeşil Ev’in kendisini bile korkutabilirdi.

Ama kimi zaman hesap yapmamalı insan, okun yайдan nasıl çıktığının farkına bile varmamalı.

Yekta Kopan, kent insanının
değişik ruh hallerini başarıyla
yansıttığı öyküleriyle son yıllarda
adından en çok söz ettiren
öykücülerden biri.

Fotoğraf: Cansu Boğuşlu

Buzdan bir kütle, mumyadan bir heykel gibi izledim kaderimi. Babam yanımda olsa bir tokat atar kendime getirirdi beni.

Çocukluk düşlerinden yapılmış bir evin gölgeleri içinde babanın hayaletiyle karşılaşmak... Portobello'da, George Orwell'in evinin önündeki kaldırımda oturup Tanpınar okurken zamansız sevgiliyle karşılaşmak... Kuledibi'nde, her şeyini bir Hopper çizimi elde edebilmek için harcamış bir adamla karşılaşmak... Ölümüne çeyrek kala, bir balık lokantasında küçük kızının yetişkin haliyle karşılaşmak... Cinayetle kaza arasındaki bulanıklığa sığınırken, bir evcil hayvan dükkânında vicdan azabıyla karşılaşmak... Kara mizahla yoğunlaştırılmış usta anlatımıyla Yekta Kopan, okurunu, kentler, kitaplar, resimler, şarkılar, fotoğraflar ve insanlar arasında gezdiriyor. Çok iyi bildiğimiz ama unutmaya çalıştıklarımızı hatırlatıyor. *Bir de Baktım Yoksun*, unutulmaz bir karşılaşmalar kitabı.

Kapak resmi: CANSU BOĞUŞLU

14,50 TL
KDV DAHİL

ISBN 978-975-07-1094-0

9 789750 710940